Jánossy Dániel

„ELVÁLASZTOTTA TEHÁT ISTEN A VILÁGOSSÁGOT A SÖTÉTSÉGTŐL”

Megjegyzések Frank Füredi határokról szóló könyvéhez[1]

Az emberiség sokféle – természetes vagy társadalmi, a hívő felfogás szerint teremtett vagy ember alkotta – határ között él, illetve élt korunkig magától értetődően. Ilyenek például:

– a területi határok;
– a közéletet a magánélettől elválasztó határ;
– a férfi és női nem kettőssége;
– az emberek viselkedését, egymáshoz való viszonyát meghatározó morális normák, ítéletek által kijelölt határok;
– a gyermek- és felnőttkor elhatárolódása.

Frank Füredi[2] *Célkeresztben a határok* címmel magyarul is megjelent könyvében e határok fontosságáról, ugyanakkor az eltörlésükre irányuló újabb kori törekvésekről ír. Politika, ideológia iránt nem különösebben érdeklődők számára váratlannak tűnhettek olyan – a nyugati civilizációról korábban alkotott képbe nem illő – fejlemények, mint az amerikai BLM és *„woke”* mozgalom, a gender-ideológia térhódítása, az Európai Unió hajthatatlan migráció és szexuális sokszínűség pártolása, valamint az európai föderalizmus erőltetése akár a demokratikus elvek megsértésével is. Füredi könyvét olvasva világossá válik, hogy mindezek nem „derült égből jött villámcsapások” a nyugati civilizációra, hanem az úgynevezett *„nyitott társadalom”* megvalósításán több évtizede fáradozó filozófusok, ideológiai aktivisták munkájának beérett „gyümölcsei”.

A nyitott társadalom megvalósítását hirdető, Nyugaton dominánssá vált ideológiai irányzat kétségbe vonja a fentiekben felsorolt határok indokoltságát, kritizálja azok következményeit és gyakorlati lépésekre készteti a kormányzatokat e határok eltörlése vagy legalább elbizonytalanítása, relativizálása irányába. Le a nyitottság útjába álló falakkal! – ez az újsütetű kultúrharc jelszava, amelyhez olyan közéleti, közvéleményformáló személyiségek szolgáltatnak hivatkozási alapot, mint például – az országhatárok esetében – az európai összefogás egyik „atyjának” tekintett Robert Schuman vagy a populáris kultúrára fogékonyak számára John Lennon.

A nyitottságot hirdető ideológia kifejlesztői, hirdetői szerint az országhatárok – csakúgy, mint a mindennapi életünket eddig meghatározó, jelképes és magánéleti megkülönböztetések, dichotómiák – ellentétesek a jelenkori dinamikus, „cseppfolyós” modernséggel. Szerintük mindent – családot, nemzetet, államot, politikát stb. – a nacionalizmusból kiszabadítva a kozmopolitizmus szellemében kell átértelmezni, átgyúrni. Ellenzik a velünk született, természetes, vagy belénk nevelt kulturális kötődéseket, elhatárolódásokat, mert mindezek úgymond túlhaladottak és a határon kívüliek-

kel szemben „kirekesztőek", ezért erkölcsileg elfogadhatatlanok.

A határellenesség célkeresztjébe került általános értelemben a bináris gondolkodás is. Ez a radikalizmus nemcsak a nyugati gondolkodás és tudományos fejlődés alapjával ellentétes, hanem – paradox módon – ellentétes a korunkat meghatározó, bináris alapú információs technológiával is. A szélsőséges határeltörlők odáig mennek igyekezetükben, hogy még az ember és állat közötti minőségi különbséget is relativizálják, kétségbe vonva ezzel az embert az állati sorból kiemelő kulturális kibontakozás sorsfordító jelentőségét.

Füredi könyvében rámutat a határtalan szabadság hangzatos jelszava mögötti világátformáló szándékra, határokat átrajzoló törekvésre. A teremtett, kinyilatkoztatott, korábban természetesnek elfogadott határok eltörlésének és helyettük új, mesterséges határok létrehozásának végső célja nem más, mint egy „absztrakt társadalom" megteremtése. Ez az új társadalom a korábbi szerves kötődéseiktől megfosztott, ezért bármely új hatásra, kapcsolatra nyitott, jól manipulálható egyénekből állna.

A határellenesség érvei és mélyebb indítéka

Általános érv a határok ellen, hogy korlátozzák az emberi ambíciókat, vágyakat, megismerést. Megjegyzendő, hogy az emberiség története során a határok – amellett, hogy keretet adtak az életnek – mindig is felkeltették a határátlépés kalandvágyát.

Emberjogi érv a határellenesség mellett, hogy a határok úgymond „kirekesztőek", sértők, hátrányt okozók a határon túl rekedtek rovására, mint például az őrzött államhatárt jobb élet reményében átlépni szándékozó idegenek kárára. (Más kérdés, hogy vannak valóban igazságtalanul, hatalmi önkénnyel húzott, ellenségeskedést gerjesztő határok, mi magyarok száz éve szenvedünk tőlük.)

További érv, hogy a jelenkori globalizált világban a körülhatárolt „valahová tartozás" veszít a jelentőségéből. A radikális nyitottságpártolók a nemzetek igazságtalan korát leváltó, a Föld minden lakóját egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel felruházó „kozmopolita forradalmat" vizionálnak.

A Nyugatot eluraló határeltörlési ambíció gyökerei azonban a fentieknél mélyebbre nyúlnak. A morális alapú határokat elbizonytalanította, hogy korunk nyugati társadalmaiban erodálódott az erkölcsi *ítéletalkotás* fontossága, elismertsége. Mi több, a korábban pozitív értelmű ítéletalkotás, például a jó és rossz közötti különbségtétel kezd negatív minősítésű, elutasított cselekedetté válni, előítéletes „moralizálásnak", fóbiás reagálásnak minősülni.

További ok a határellenességre a múltból örökölt adottságok, igazságok elvetése. A kritika és megszüntetés tárgyává tett határok, dichotómiák a természetes, illetve kulturális „evolúció" termékei. Ide tartoznak a Szentírásba foglalt megállapítások, törvények is, amiből következően a keresztény gyökerű nyugati civilizáció emberének ezeket tiszteletben tartandó objektivitásnak kellene tekintenie. Semmibe vételükben, eltörlésük buzgalmában a jelenkori nyugati ember szekularizációja, következményekkel nem számoló elbizakodottsága, *„a múltat végképp eltörölni"* akaró, Istent tagadó ideológiai megszállottsága nyilvánul meg, amely esetenként a tudományt is felülbírálja.

Aki ma Nyugaton együtt akar haladni a fősodorral, az „nyitott". Elég valakinek odabigyegyesztenie a dolgai elé a nyitottság jelzőjét – és igazodnia a nyitottság ideológia-vezérelt szabályaihoz –, máris elismerést kap a véleményvezérlő hatalmaktól, és élvezheti az ezzel járó előnyöket. A nyitottság fő szabálya a *tagadás:*

elvetni, negligálni bármiféle eszményt, fix elvi és morális iránytűt, térbeli, időbeli vagy jelképes határvonalat. A nyitottság jegyében tartózkodni kell bármiféle értékítélet alkotásától vagy alkalmazásától. Előítélettől mentesen, kritikátlanul lelkesedni illik viszont mindenért, ami új, ami szokatlan, ami formabontó. Az öncélú ideológiává fajult nyitottság aláássa az újkori nyugati civilizációs „kiugrás" intellektuális és morális alapjait; nevezetesen, az igaz és hamis, a jó és rossz közötti határozott ítéletalkotást. Különösen a kinyilatkoztatott, transzcendens spirituális fogódzók vannak a nyitottság ideológiájának célkeresztjében; a nyitottság szószólói önteljesítő éllel hirdetik a nyugati szellemiséget korábban meghatározó kereszténység hanyatlását.

Anélkül, hogy azonosulnánk vele, meg lehet érteni, lehet magyarázni e túlzásba vitt nyitottság legújabb kori történelmi, tömeglélektani okát: a borzalmas 20. század épp elég okot adott a fix ideákból való kiábrándulásra, a mi és mások elhatárolása iránti kozmopolita ellenszenvre. Henri Bergson még konzervatív keresztény alapon bírálta a kívülállókkal mindig szembeszállni kész zárt társadalmakat. Az ő elképzelését radikalizálta a nyílt társadalom szellemi atyjának tekinthető Karl Popper, aki a torzsalkodó „törzsi nacionalizmusokhoz" viszonyítva még egy globális birodalmi imperializmust is kisebb rossznak tartott.[3] Követői utóbb kiterjesztették a határnélküliség eszméjét tágabb kulturális és biológiai, morális és jelképes vonatkozásokra is, és – az amerikai mintát követve – hozzáfogtak eszméik gyakorlati megvalósításához az Európai Unióban. Céljaik elérése érdekében – Popper nyomán – legitimnek tartják a szuverén országok társadalmába beavatkozó „demokratikus imperializmust" is.

Célkeresztben az államhatárok és az állampolgárság

A határnélküli nyitottság támadásának elsődleges célpontjai a területhez kötődő igazgatási és kulturális közösségek, azaz az országhatárokkal körülvett nemzetek. A nemzetállamok kozmopolita kritikusai, mint például Jürgen Habermas, a *„határtalan demokrácia"* érvényesülésének gátját, a nacionalizmus és populizmus melegágyát látták és láttatták bennük. Kritikájuk kiterjedt egyéb zártnak, kirekesztőnek, ósdinak tekintett kisebb-nagyobb vérségi, baráti, vallási stb. közösségekre is.

A radikális határdöntögetők nem kímélik – kirekesztőnek, diszkriminatívnak minősítik – a születésen, területi és kulturális hovatartozáson alapuló állampolgárság intézményét sem. Ezzel tulajdonképpen a területi alapú demokráciát is elvetik. Érvelésük szerint a nemzeti, területi hovatartozás csak *egy* a sokféle identitás közül; indokolatlan ehhez – másokat kirekesztő – jogokat kötni. Helyette valamiféle globális, transznacionális állampolgárságra tesznek javaslatot. Ezen az alapon azonban aligha működhet hatékony kormányzást és kontrollt eredményező demokrácia. Intő példa erre az Európai Parlament. A globális állampolgárság intézménye mindenesetre legitimálná a gátlástalan migrációt, akár a gazdasági indítékú bevándorlást is, és hatástalanítana bármilyen lokális ellenkezést.

A nyitottság, határtalanság hangzatos és csábító hívószava tudatos, a marxista világforradalomhoz mérhető „világmegváltó" törekvést takar. Popper és követői által nyíltan deklarált

„(…) korunk nyugati társadalmaiban erodálódott az erkölcsi ítéletalkotás fontossága, elismertsége. Mi több, a korábban pozitív értelmű ítéletalkotás, például a jó és rossz közötti különbségtétel kezd negatív minősítésű, elutasított cselekedetté válni".

Dialectica Profana (2017)

cél a szervesen kialakult társadalmak „absztrakt társadalommá" átgyúrása, a társadalmak atomizálása, közösségi és kulturális kötődésektől mentes egyénekre tördelése, valamint az ellenállásra képes közösségi keretek, autonómiák, intézmények leépítése.

A Popper és progresszív hívei által vizionált „absztrakt társadalmat" mérlegelve a mérleg egyik serpenyőjében az emberek természetes közösségi és kulturális kötődéseinek elvesztése, a másikban az előbbi kötöttségektől mentes, szabad kapcsolatteremtési lehetősége áll. A kozmopoliták persze többre értékelik az utóbbit, hasonlóképpen ahhoz, ahogy a nemzetállamok fölötti emberi jogokat magasabb rendűnek tartják a területi határokhoz kötött állampolgársági jogoknál. Amilyen mértékben érvényt tudnak szerezni ennek a meggyőződésnek (például az Európai Unióban a magyar és lengyel ellenállás ellenére), olyan mértékben csorbul az állami szuverenitás és devalválódik az állampolgárság. A tömeges bevándorlás és a migráns emberjogok támogatása hatékony eszköz a szuverenista ellenállás megtörésére, illetve az állampolgárság intézményének gyengítésére.

Az egymástól határokkal elválasztott zárt társadalmak kozmopolita kritikusai szerint a régi – nemzetállamok közötti – frontvonalak elmosódásával új frontvonal keletkezett a nyílt, globalizált társadalom progresszív hívei és a befelé forduló „törzsiség" maradinak mondott védelmezői között. Ebben a részrehajló szembeállításban az a hamisság, hogy a *„törzsiesként"* leszólt nemzetállamok – mint a közös múlt és

kultúra alapján összetartó közösségek – képesek demokratikusan működni, szemben a nyíltnak, toleránsnak beállított új renddel, amely fölött óhatatlanul egy „láthatatlan", ellenőrizhetetlen, elszámoltathatatlan háttérhatalom uralkodna.

A magánélet–közélet határvonal áttörése, identitás-politizálás

A határdöntögető mozgalom által nyitott másik stratégiai frontvonal a magánélet és közélet közötti hagyományos határvonal, azaz a magánélet védelme a nyilvánosság vizslató tekintetétől, nem kívánt beavatkozásától. Ennek az irányzatnak az eszményített hívószava a *transzparencia*, az átláthatóság.

„Már az ókori görögöknél is", így szokták kezdeni a nyugati civilizációs vívmányokról szóló történelmi visszatekintéseket, és ez igaz a magán- és közélet elhatárolására is, ideértve a *„családi tűzhely"* magánterét szigorúan tiszteletben tartó rómaiakat. Az Angliából elterjedt *„én házam az én váram"* mondás fejezi ki tömören azt, ahogy az újkori nyugati civilizációs kibontakozás során az uralkodói, majd a demokratizálódó állami szuverenitás ellenpontjaként rögzült a magánszféra szabadsága, védelme. Ezt csak a 20. századi totalitárius rendszerek vonták kétségbe: a közszférát jelképező Nagy Testvér közvetlen, erőszakos betörését a magánszférába Orwell mutatja be klasszikus művében.

Bár a nyíltan totalitárius rendszerek elbuktak, a magánszférába való behatolási törekvés az 1970-es, '80-as évektől kezdve újraéledt. Igaz, ez a korábbinál finomabb, manipulatív formában történt és történik, mindemellett egyfajta „puha totalitarizmussal" fenyegeti a nyugati civilizációt. Kezdődött azzal, hogy görbe szemmel kezdtek nézni azokra, akik tartózkodtak magánéletük kiteregetésétől, és gyanússá váltak a családi, magánéleti „zárt ajtók". Kulturális magatartási ideállá vált viszont az érzelmek, magánéleti dolgok nagy nyilvánossággal történő megosztása az erre intézményesített csatornákon, közösségi médián, beszélgetős műsorokon keresztül. A „nyitottság" tömegkultúrájában népszerűvé váltak az olyan vadhajtások, mint a valóságshow. Versengés alakult ki a tematikus tabudöntögetésben, jelesül a szexuális adottságok, ügyek kiteregetésében, és a gyermekeket is korukhoz nem illő kitárulkozásra kezdték biztatni.

Nem vitatható az érzelmi, lelkiismereti nyitottság, a bizalmas kommunikáció fontossága, de csak szelektíven: házastársra, családtagokra, közeli barátokra, hívők esetében a lelkivezetőre korlátozva. Szekularizált világunkban viszont mintha arra biztatnának, hogy ha már idejét múlta a hagyományos gyónás, legyen a nyilvánosság a „gyóntató papod". Ami pedig a család szentségét illeti, egyes visszás esetek okot, ürügyet szolgáltattak arra, hogy radikális feministák a családot, mint nőket elnyomó, bántalmazó, kizsákmányoló, önmegvalósításukban akadályozó, „mérgezett" közegnek állítsák be, és ebből következően össztüzet zúdítsanak annak zártságára, védettségére.

A közszférának a magánszférába történő betolakodásánál nem kevésbé problematikus az érem másik oldala: a magánszféra torzító hatása a közéletre. Tipikusan magánéleti, személyes családi, testi vagy magatartási témák emelkedtek politikai szintre, és ilyen ügyek váltak fontossá politikai közszereplők versengésében, háttérbe szorítva a valódi közügyeket. A közszférát a magánszférától elválasztó határ elmosódása kölcsönösen torzít, kárt okoz mindkét oldalon. Az újabb kori tömegtársadalmakban a közszféra szabályai egymással személyes viszonyban nem lévő emberek sokaságának célorientált együttműködését szolgálják, amit megzavar a más elven működő magánszféra bekeveredése. A zavaró hatás fordítva is igaz: az úgynevezett

magatartás-politizálás révén nemzetállami kormányzatokba, civil és nemzetközi szervezetekbe épült ideológiai ügynökök elhivatottnak tartják magukat arra, hogy beavatkozzanak tipikusan a magánszférára, családra tartozó ügyekbe, például a gender-rögeszme agresszív erőltetésével, különös tekintettel a gyermekkorúakra.

A média, a választási kampány és a szavazói attitűd elbulvárosodása a demokratikus kontrollon kívül álló háttérhatalomnak engedi át a politikaformálást. Racionális érvek ütköztetése helyett a személyes érzelem, sértettség, düh és félelem kap teret, és ezeket hatásosan képesek meglovagolni társadalmat romboló erők (például a *metoo* mozgalom, a BLM, a *„woke"* mozgalom és az eltörléskultúra). Ilyen politikai közegben a politikai ellenfél személyes ellenséggé válik, és – jellemzően a mai amerikai közpolitikára – a politikai érvelésnél, bizonyított politikai rátermettségnél fontosabbá válik a megsértett *identitás* (bőrszín, nem, szexuális orientáltság, vallás). A „nem értek egyet" helyett a „megsértettek engem" válik politikai fegyverré. Ezzel kapcsolatban két aggasztó irányzatra, jelenségre kell rámutatni. Az egyik az, hogy az identitás-politizálás nem semleges: az angolszász világra jellemzően határozott fehérember-, kereszténység-, heteroszexualitás- és férfiellenes éle van, aminek komoly civilizációromboló hatása lehet. A másik aggasztó fejlemény az identitás-érzékenység behatolása a mindennapi gesztusokba, szóhasználatba, hovatovább a tudatalattiba is, amit a köztudatba és közhasználatba bedobott *mikroagresszió,* mint sérelemindíték fejez ki érzékletesen. Ettől már csak egy lépés a totalitarizmust teljessé tevő, rémisztő orwelli gondolatrendőrködés, tudatalatti-átgyúrás.

Reális veszély tehát Nyugaton a lopakodó, „puha totalitarizmus" a maga magatartás-politizálásba csomagolt alantas céljaival és „puha", ám annál alattomosabb, manipulatív eszközeivel.

infantilis felnőttek, nagykorúsított gyermekek

Általános civilizációs hagyomány, hogy egyértelmű határral választják el egymástól a gyermek- és felnőttkort, és az utóbbiba való átlépés sok civilizációban ünnepélyes keretek között történt vagy történik ma is. A jelenkori nyugati határeltörlési buzgalom azonban ezt a határt sem kíméli; két oldalról is támadásnak van kitéve a felnőtteket a gyermekektől elválasztó küszöb.

Egyrészt infantilizálódik a felnőttség; csökken a felnőttek tekintélye és felelősségvállalási készsége, következésképpen csökken a képességük arra, hogy példamutatással segítsék elő a gyermekek identitásformálását, ami meg is mutatkozik a felnőtté válás életkorának kitolódásában. A felnőttek tekintélyének eróziója, a szülő–gyermek kapcsolathoz hasonlóan, megfigyelhető a tanár–diák kapcsolatban és tágabb értelemben a fiatalok és idősebbek viszonyában is.

Másrészt, miközben erodálódik a felnőttség tekintélye és a neki tulajdonított életbölcsesség, eközben kultusza lett a kora gyermekkori „bölcsességnek", a Thunberg-féle „cselekedjünk az inkompetens felnőttek helyett" fellépésnek, amit persze akkor vesznek le a műsorról a mögöttes manipulátorok, amikor az érdekük úgy kívánja. Korukhoz, intellektuális és biológiai érettségükhöz nem illő információkkal, manipulációkkal és döntési kompetenciákkal terhelik a gyermekkorúakat, különös tekintettel például a nemi identitásukra. Paradox helyzet alakult ki a Nyugaton: a felnőttek „jó fej" fiataloknak akarnak látszani, a fiatalok pedig lenéző gyanakvással halogatják a felnőtté érést; azaz a Nyugat látszólag a fiatalság kultúrájának mutatkozik. Ez a látszat példátlan gyermek- és reprodukció ellenességet takar, aminek vitathatatlan jele a tudatos gyermektelenség és a nem orvosi

indítékú abortusz (=magzatgyilkolás) kultusza, ezekből következően a katasztrofális termékenységi mutató. Az egyébként sok irányban kritikus szerző figyelme az abortuszra, mint az élet–halál közötti döntés durva morális határsértésére nem terjed ki.

A nemzedéki határvonal elmosódásának súlyos következménye az identitászavar a gyermek- és felnőttkorúak körében egyaránt. Ami a gyermekeket illeti, zavar támad a szocializációjukban, következésképpen a társadalmi, civilizációs értékek és normák átörökítésében, folytonosságában. A felnőttek esetében pedig az identitászavar intő jele a nem egy esetben patologikus mértékű önkép-, illetve identitásalakítási, -változtatási mánia. Enyhébb megnyilvánulása ennek például a külső kinézet vagy a közösségi médiában terjesztett önkép manipulációja, súlyosabb esetben alapvető biológiai adottságokba, jelesül a nemi hovatartozásba történő beavatkozás. E machinációkban a feladott, elveszett korábbi, hagyományos identitások kényszeres pótlási igénye nyilvánul meg.

Támadás a bináris gondolkodás ellen

A határdöntögetők ideológiai megrögzöttségét jelzi, hogy a nyugati gondolkodás, világértelmezés olyan alapvető, elvont eszköze ellen is támadnak, mint a bináris megkülönböztetés. A „mi és ők", „igaz és hamis", „jó és rossz" és más hasonló megkülönböztetésben hatalmi elnyomó eszközt látnak és láttatnak, helyettük relativizáló cseppfolyós kategóriákat erőltetnek, különös tekintettel például a nemi hovatartozás megnevezésére. Alapvető kulturális, minőségi, minősítési normák bomlasztása, valamint a „földit az égitől", a szentet a profántól elválasztó transzcendencia kiiktatása a céljuk. Negligálják azt a körülményt, hogy nemcsak a moralitás, hanem a nyugati tudomány és technika is bináris kategóriákra támaszkodva bontakozott és bontakozik ki. A binaritást a számítógépek virtuális világára korlátoznák, a valóságos világból pedig legszívesebben teljesen száműznék a dichotómiákat, mint „osztályérdekeket" képviselő vagy sértő rossz örökséget. Ez az ellenségeskedést szító neomarxista, posztmodern kulturális relativizmus különösen az angolszász felsőoktatásban hódított teret. Kitüntetett támadási célpontjuk a nemi binaritás (férfi vagy nő), de olyan mentális és biológiai egészségi alapfogalmat is megkérdőjeleznek, mint a normalitás.

Meglehet, az antibináris felfogásnak vannak meggyőzőnek látszó hivatkozásai. Ami tegnap tudományosan igaz volt, azt holnapra megcáfolhatják újabb megfigyelések, kísérletek és a tudományágak közötti határvonalak is eltolódhatnak az ismeretek bővülésével, mélyülésével. Egy dolog azonban a tudomány önfejlődésének logikája, ám egészen más műfajba tartozik, ha erre való hivatkozással „osztályszemléletű" ideológiát gyártanak. A morális ítéletalkotásban helye van az árnyalatoknak, de a Tízparancsolat ettől még éles határt húz bűn és bűntelenség közé. Működik az isteni kegyelem, de nem úgy, hogy relativizálja, negligálja a bűnt, hanem – megbánást feltételezve – megbocsájtja azt.

A határdöntögetés álságossága – új határok létesítése

Az antibinaritás szószólói persze progresszívnek, a szabadság kiterjesztőinek állítják be magukat, de valójában nem visznek előre, nem terjesztenek ki semmit, hacsak nem a káoszt. Marxista gyökereikhez híven bomlasztanak a lapok, pozíciók *újraelosztása* és egy új rend létrehozása céljából. Álságos ideológiai érveléssel azért faragnak ellenséget például a konvencionális binaritásból, mert az abból eredő – ter-

mészetes és/vagy transzcendens – dichotómiák gátolják őket, illetve az őket mozgató háttérhatalmat a világ érdeküknek megfelelő átgyúrásában. Álságosságukat mi sem bizonyítja meggyőzőbben, mint hogy maguk is új bináris ellentétpárokat gyártanak a régi határok elleni harc szolgálatában:

– nyitottság, véleménysemlegesség ↔ határozott, bináris ítéletalkotásra hajlam;
– cseppfolyós átmenetek, heterogenitás ↔ fix dolgok, fix elhatárolódások, homogenitás;
– befogadó kozmopolitizmus ↔ kirekesztő nacionalizmus;
– folytonos változtatási, újrateremtési késztetés, hajthatatlan progresszivitás ↔ természetes, illetve teremtett adottságok, korlátok elfogadása, konzervatív értékőrzés.

Az új határok létrehozásának, létrejöttének több indítéka, oka is van:

(1) Az egyik indíték az új és régi közötti harc logikája. Miután a határdöntögető progresszívek uralomra jutottak előbb Amerikában, majd egy sor nyugati országban, szigorúan – a totalitárius államokra emlékeztető rendőrködéssel – őrködnek megszerzett egyetemi, média, kulturális és politikai pozícióik fölött. Nyitottságot hirdetnek, ugyanakkor élesen kirekesztőek a természetes biológiai adottságainkat tiszteletben tartó, a kulturális, spirituális örökségeinket őrző konzervatívokkal szemben. A kettős mérce sajátos amerikai megnyilvánulása a kulturális rendőrködés a kulturális hagyományok, művek, témák úgymond kisajátítása ellen, azon az alapon, mintha azok az érintett kulturális identitáscsoport monopóliumát képeznék. Ez a művészi szabadságot korlátozó határőrzés a fekete bőrű amerikaiak javára aszimmetrikus és – az identitásérzékenység kényes védelméhez hasonlóan – fehérember-ellenes.

(2) Az indítékok, okok másik csoportja az elemi emberi igényekben keresendő. Az egyik ilyen igény a *biztonság*. Az embernek természetes igénye van a határok által nyújtott biztonságra; arra, hogy legyen az életének kerete, aminek hiányában szorongás fogja el. Miután a határtalanság térhódítása megfosztja az embereket életük korábbi közösségi kereteitől, egyéni terápiákban keresnek menedéket. Életvezetési tanácsadók, pszichológusok tanácsaira hallgatva – a magánéleti nyitottság divatjának ellentmondva – *individuálisan* távolságtartó, csalódástól, kihasználástól védő vonalat próbálnak maguk köré húzni. Extrém esetben még házastársak, közeli családtagok között is. Korábban természetes testi érintkezések, gesztusok váltak hivatásos tanácsadói témává, illetve kényes politikai üggyé.

(3) Másik elemi emberi igény, hogy legyen az életnek értelmet adó, az egyéni identitást megalapozó *közösségi kerete*. Itt jegyzendő meg, hogy az embert az állatok közül kiemelő kulturális kibontakozás alapvető eleme, lendítőereje volt a valamely közösséghez tartozás, beleértve a közösséget összetartó eszme („mítosz", vallás, újkori ideológia és hozzájuk tartozó rítusok) elfogadását. Az ebből következő *mi és ők*, az *én és többiek* elhatároláson alapul az énkép, az identitás. A határok elleni „egészpályás letámadás" e kulturális kibontakozás minden elemét célba veszi: a területi határok eltörlése az autonóm közösségeket, a magán- és közélet összemosása az egyéni identitást támadja, míg a binaritás elvetése a mítoszt, eszmét, tudományt teremtő, vallást befogadó gondolkodás, morál és spiritualitás alól húzza ki a talajt. Mintha valami ördögi háttérhatalom vissza kívánná forgatni az emberi kibontakozás kerekét rémisztő orwelli jövővel fenyegetve, amelyben identitásukat vesztett, atomizált, zombi intellektusú emberek vegetálnának a Nagy Testvér globális és totális kontrollja alatt.

Angyalok kereszttel (2018)

A könyvben foglaltak keresztény szemléletű továbbgondolása

Füredi könyve alapvetően szekuláris szemléletű; a könyvről szóló írásomban előforduló utalások transzcendenciára, teremtésre, Szentírásra – összhangban a címmel – a magam részéről fontosnak tartott kiegészítések a témához. Emellett írásomat egy keresztény szemléletű kiegészítő fejezettel zárom, tekintettel arra, hogy a könyvben ismertetett ideológiai irányzat és politikai program húsbavágóan érint keresztény hittételeket és értékeket; folyamatban lévő megvalósítása pedig drámai jövőt vetít előre a nyugati kereszténység számára.

A könyv egy legújabb kori – az elmúlt század közepétől kezdődő – nyugati ideológiai irányzatról szól, amely néhány évtized óta az Egyesült Államokból kiindulva a geopolitikát, társadalmat, kultúrát, emberi gondolkodást és erkölcsöt átfogó, átgyúrni szándékozó politikai programmá izmosodott. Ez a megvalósítás fázisába lépett, a nyugati civilizáció gyökeres átalakítását célul kitűző program tömören a *határellenes nyitottsággal* fémjelezhető.

Záró jegyzetemben – mélyebb kifejtést mellőzve – arra kívánok rámutatni, hogy ez a Füredi által hivatkozásokkal és példákkal érzékletesen leírt ideológiai irányzat és politikai program

nem előzmény nélkül „csapott le" ránk, hanem szerves folytatása, radikalizálódása a nyugati gondolkodás, világszemlélet újkori szekuláris fordulatának. Szándékosan kerülöm a „fejlődés" minősítést, mert – osztva a könyv kritikus szemléletét – a szóban lévő ideológiai és politikai fejleményt civilizációs szempontból kártékonynak, keresztény szemszögből pedig kifejezetten rombolónak tartom.

Induljunk ki abból, hogy a tárgyalt határok, dichotómiák közül jónéhány a keresztény hit alappillérét képezi. Az írásomnak címet adó, Mózes könyvéből idézett dichotómián kívül közénk Jézus Krisztus. Nagyon aktuális és témánk szempontjából lényegbe vágó az erről szóló evangéliumi rész folytatása: *„Bizony mondom nektek, míg ég és föld el nem múlik, egy i betű vagy egy vesszőcske sem vész el a törvényből, hanem minden beteljesedik. Aki tehát csak egyet is eltöröl e legkisebb parancsok közül, és úgy tanítja az embereket, azt igen kicsinek fogják hívni a mennyek országában"* (Máté 5,17–26).

A nyugati szellemiség újkori története, filozófiai rendszerek, rosszabb esetben gyakorlatba átültetett ideológiák sora – keresztény szemszögből – értelmezhető úgy is, mint fokozatos eltávolodás, elfordulás Istentől, Isten tagadása és végül az ember Istenné való önfelmagasztalásának története. Konkrétabban, ez a folyamat az Istentől kapott földi és égi világ, környezeti gazdagság, az emberi test és lélek, a lelkiismereti törvények, szabályok, határok egyre merészebb, egyre gátlástalanabb áthágása, az üdvösség-ígéret és a megváltás lecserélése profán emberi alkotásokkal. Az emberiséget az elmúlt pár száz évben domináló nyugati civilizáció „alkotói bizonyítványa" kétes értékű és a jövőre nézve baljóslatú: elismerésre méltóak ugyan civilizációs-technológiai teljesítményei, de Istent utánozni akaró „pótvallásai" és az ezeken alapuló „világmegváltási" kísérletei rengeteg bajt, szenvedést okoztak a világnak és hasonlókat vetítenek előre a jövő generációk terhére.

„A nyitottság, határtalanság hangzatos és csábító hívószava tudatos, a marxista világforradalomhoz mérhető »világmegváltó« törekvést takar."

számos hasonló említhető a Szentírásból, mint például az emberi kompetenciának határt szabó paradicsomi tiltás, vagy még inkább az *Újszövetség* talán legfilozofikusabb része: János evangéliumának „nyitánya", benne az Ige világosságának és ezt a világosságot be nem fogadó sötétségnek a kettőssége. Az ószövetségi Isten területi és kinyilatkoztatási kiváltságot adott választott népének, hogy azután ezt a kiváltságot – sorsfordító határlebontással – a keresztény egyházalapító Jézus Krisztus szüntesse meg, a „kivitelezés" úttörő munkáját Pál apostolra bízva.

A Tízparancsolat egyértelmű és el nem múló morális határt szabó törvény, amelyet nem megszüntetni, hanem teljessé tenni jött

Jegyzetek

[1] Frank Füredi: *Célkeresztben a határok*. Budapest, 2021, Közép- és kelet-európai Történelem Alapítvány, 405 o. A magyar fordítás alapja Frank Füredi: *Why borders matter. Why humanity must relearn the art of drawing boundaries*. London, 2020, Routledge.

[2] Frank Füredi magyar származású szociológus, író, a Kenti Egyetem professzor emeritusa, 2019 óta a 21. század Intézet tudományos főmunkatársa.

[3] Karl Popper: *The open society and its enemies. The spell of Plato*. London, 2003, Routledge.